



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput XXI. Episcopo a Genuensi, & Viennensi Sacristæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

Sicilia, de qua plura D. Rochus Piro tom. 1. Sicilia sacra.
c Testificandum.] Juxta tradita in c. 17. de testibus.

[Famam.] Quæ necessaria est inquisitionem, ut dicemus infra in c. inquisitionis, ubi commentarium hujus textus dabimus.

C A P U T XX.

Idem

CUM dilecti Filii. Et infra: Inquiratis super præmissis diligentius veritatem, & si vobis constiterit, prædictos, quorum nomine sunt hujusmodi de prædicto Episcopo nunciata, publicè concubinarios tunc fuisse, propter quod in eos fuerit excommunicationis sententia^b promulgata, vel præfatum Episcopum de jam dictis excessibus non fuisse præmonitum ab eisdem, vel ipsos conspirasse in eum, eos à denunciazione ipsa repellatis: alioquin auditis diligenter, quæ fuerint, &c. eidem Episcopo auctoritate nostra nihilominus prohibentes, ne super iis, pro quibus ad audientiam nostram fuerit legitime appellatum, præfatos Clericos indebitè gravare præsumat, donec causa prædicta juxta formam mandati nostri fuerit terminata.

N O T Æ.

1. a [Dem.] Ita etiam legitur in quarta collectione, sub hoc titul. cap. 1. nullibi tamen exprimitur, cui Præfato rescribat Pontifex, nec de quo Episcopo in præfenti agatur.

2. b [Promulgata] Et ita erant criminosi, & inimici, qui omninò prohibentur accusare, ut probavi supra in cap. meminimus. Consonat idem Innocentius lib. 3. registr. 15. epist. 201. in hæc verba: Dilectus Filius I. Decanus Christianitatis Divisionensis in nostra proposuit presentia constituimus, quod cum olim L. I. & H. Canonici Capelle Ducis Divisionensis. Lingonien. Diocesis. non ad correctionem, sed potius ad infamationem ipsius, nobis quedam denunciantibus contra ipsum, Vener. F. N. Matiscouensis Episcopo, & suis consuecibus dederimus in mandatis, ut vocatis qui essent propter hoc evocandi, quod invenirent super objectis, per suas nobis litteras intimarent: partibus in ipsorum presentia constitutis, & eodem inficiente Decano, quod denunciationem ipsam monito charitativa præcesserit, & fir-

miter asserente prædictos Canonicos facta denunciationis tempore inimicos ejus, & amulos extitisse: tandem fuit ad Sedem Apostolicam appellatum, cuius appellationi memorati iudices detulerunt. Idem verò Decanus quorundam Religiosorum literarum presentans, qui de vita & conversatione ipsius laudabile testimonium perhibebat, nobis humiliter supplicavit, ut occurrere adversariorum suorum malitia, ac laboribus ejus finem imponere dignaremur. Nolentes autem ipsum indebitè fatigari, discretioni vestra per Apostolica scripta mandamus, quatenus si denunciatores præfati monitionem charitativam præmississe super objectis probare nequiverint, aut Decanus ipse docuerit illos suos extitisse denunciationis tempore inimicos, eundem ab illorum denunciazione, sublato appellationis obstaculo absolutis: alioquin in eodem negotio juxta priorem continentiam litterarum, appellatione remota, ratione prævia procedatis. Quod si non omnes, &c. duo vestrum, &c. Tu denique Fili Abbas super teipso, &c. Datum Laterani idib. Januarii Pontific. Nostri Anno XV.

C A P U T XXI.

Episcopo^a Genuesi, & ^b Viennensi Sacristæ.

Inquisitionis negotium, quam de Venerabili Fratrem nostro Episcopo, & Canonicis c Valentini vobis commisimus faciendam, sine conscientia scrupulo exequi cupientes, Apostolico petistis oraculo edoceri, utrum eorum publicanda sint dicta, & ^d nomina, quos interrogari contingit, prout de testibus in publicis causis fieri consuevit: an sola dicta eorundem publicari sufficiat, cum idem Episcopus & Canonici manifestè sciant, qui fuerint inquisiti: & utrum contra dicta eadem debeant exceptiones, seu replicationes admitti, cum contra personas dicentium admittantur. Ad quod breviter respondemus, non solum dicta, sed etiam ipsa nomina, ut quid à quo sit dictum, appareat, publicanda: & exceptiones, seu replicationes legitimas admittendas: ne per suppressionem nominum, infamandi; per exceptionum verò exclusionem, deponendi falsum audacia præbeat. Secundò quæstistis, quid vobis sit statuendum, si contra quempiam per inquisitionem probatum fuerit tale crimen, quod deponeret accusatum criminaliter, & convictum. In quo quidem duximus distinguendum, utrum videlicet tale crimen contingat adversus aliquem inveniri, quod ordinis executionem suscepti, aut retentionem beneficii etiam post peractam penitentiam impediret, puta si homicidium commisisset, vel

vel adeptus esset ordinem, aut beneficium vitio simoniæ: quo casu erit sicut in accusationis iudicio procedendum. Alioquin secundum personæ merita, & qualitatem excessus pœnam poterit iudicantis discretio moderari. Tertiæ dubitationis articulus continebat, utrum cum duo, vel tres jurati affirmant alium crimen aliquod eisdem videntibus commisisse, de quo tamen aliquâ infamiâ non laborat, aliquam illi pœnam infligere debeatis: & utrum ad petitionem quorundam e quâsdam schedulas vobis occultè tradentium infamationem Episcopi continentes, sit ad inquisitionem eorum, quæ in ipsis continentur schedulis procedendum: & an fides eorum dictis debeat adhiberi, qui post juramentum interrogati secretò, utrum sint eorum, de quibus inquiritur, inimici; respondent, quod non diligunt illos, vel directè inimicos se asserunt eorundem, aut etiam ante juramentum id publicè confitentur, nullas tamen inimicitarum causas probabiles ostendentes. Ad hæc autem pariter respondemus, nullum esse pro crimine, super quo aliquâ non laborat infamiâ, sed clamorosa insinuatio sola præcessit, propter dicta huiusmodi puniendum: quin imò super hoc depositiones contra eum recipi non debere, cum inquisitio fieri debeat solummodo super illis, de quibus clamores aliqui præcesserunt: nec ad petitionem eorum, qui libellum infamationis porrigunt in occulto, procedendum esse ad inquisitionem super contentis ibidem criminibus faciendam, aut etiam adversus eos, contra quos fit inquisitio, fidem dictis adhibendam illorum, qui post juramentum, vel antè, tacite, vel expressè inimicos se asserunt eorundem, nisi forsitan antè juramentum in fraudem id facere præsumantur. Quæ sitis præterea, quid statui debeat, si nihil per certam scientiam, sed tantum per famam, & eorum qui fuerint inquisiti, credulitatem juratam contigerit inveniri: utrumnè aliquis super eo crimine reputari debeat infamatus, de quo ipsum duo, vel tres, aut plures dixerint infamatum, licet de ipso nihil finistrum in publico audiatur. Ad quod est nostra responsio, quod propter famam & deponentium credulitatem dumtaxat, non erit ad depositionis sententiam procedendum, sed infamato canonica poterit indici purgatio secundum arbitrium iudicantis, qui propter dicta paucorum eum infamatum reputare non debet, cuius apud bonos, & graves læsa opinio non existit. Tu denique, Frater Episcopi super te ipso, & credito tibi grege taliter vigilare procures, extirpando vitia, & plantando virtutes, ut in novissimo districti examinis die coram tremendo Iudice, qui reddet unicuique juxta opera sua, dignam possis reddere rationem. Datum Lateran. XIII. Kal. Janu. Pontif. N. Anno quinto-decimo.

NOTÆ.

- ¹ **a** *Genuen.*] Ita etiam legitur in quarta collectione, sub hoc titulo cap. 2. & in epistolis Innocenti editis à Bolquetto lib. 3. registr. 15. epist. 189. Sed legendum est *Genuenens*: Genue enim est Urbs Gallia, in Metropoli Viennensi: inter oppida Allobrogum recensetur à Papirio Masonio in descriptione Gallia, fol. 357. De ea plura Fratres Sarmat. lib. 2. *Gallia Christ.* fol. 595. jam olim habuit Ecclesiam Cathedrali; sed cum occupata esset ea Urbs ab hæreticis, Sedes Episcopalis Annessium Sabaudia oppidum translata fuit. Alia dedimus de Ecclesia ipsa in c. 10. de voto.
- ² **b** *Viennensi.*] Vienna olim ita dicta, quia à Vienio constructa fuit: celebris Metropolis est Allobrogum, Romanorum colonia, teste Paulo in leg. final. ff. de censibus: ad Rhodanum posita est, & ejus meminerunt Cæsar lib. 7. cap. 2. Plinius lib. 3. capite 4. Ptolomeus lib. 2. capite 10. quos & alios referunt Fratres Sarmath. tom. 1. *Gallia Christ.* fol. 789. ejus Archiepiscopus Primatis nomen aliquando sibi vindicavit, ut refert Chenu in serie *Præsul. ipsius Ecclesie.*
- ³ **c** *Valentia.*] Valentia Romanorum Colonia, prænomine Julia, teste Ptolomeo lib. 2.

cap. 8. Civitas est Segalaunorum in Gallia, cuius mentio extat in leg. 22. Cod. Theodos. de anon. & tribut. leg. 113. eod. C. de Decur. sita est supra Rhodanum: habet Ecclesiam Cathedrali dicatam D. Apollinari, de qua agit Chenu in serie *Præsul. ipsius Ecclesie.*

⁴ **d** *Et nomina.*] In causis fidei reo edi nequeunt nomina, vel cognomina testium, unde ipse possit venire in cognitionem eorum, cap. final. §. jubemus, de hæretic. in 6. ubi ratio assignatur, non solum quia periculum testibus imminet; verum etiam ut facilius in negotiis fidei ipsi deponant: quam praxim in Tribunalibus sancti officii receptam defendunt & probant Farinac. de hæres. quest. 188. §. 1. numero 7. Penna ad Eymericum in Direct. comment. 124. Soula in aphorism. Inquisit. lib. 2. cap. 6. num. 74. Castropalao in opere moral. p. 1. tract. 4. dispnt. 8. puuct. 15. §. 3. num. septimo, Carena de offic. Inquisit. p. 3. titul. 7. §. 9. Unde cum non adsit eadem ratio in aliis delictis, & causis criminalibus, nomina testium eduntur, ut latè probant Guierrez de delictis libro primo quest. octava, Parexa de instrument. edition. titul. 7. resolut. 6. licet contrarium teneat Cuiac lib. vigesimo secundo obsequi. cap. 25.

⁵ **e** *Quasdam schedulas.*] Sine auctore, & ratione, juxta illud Imperatoris Trajani apud Plinium lib. 1.

lib. 1. Epist. 102. ibi : *Sine auctore verò propositi libelli nulla crimina locum habere debent ; nam & pessimi exempli , nec nostri seculi est .* Et per hujusmodi schedulas , quæ dantur in occulto , non debere Judices ad inquisitionem procedere , docuerunt in præfenti Joannes Andreas num. 6. Butrius num. 22. Abbas notabil. 2. num. 4. Ananias numer. 62. quos sequuntur Ceuallos lib. 3. practic. quest. 821. num. 20. Solorzanus de jure Indiar. lib. 4. cap. 8. numer. 37. & lib. 4. polit. cap. 10. Salcedo ad leg. 62. titul. 4. lib. 2. recopil. num. 2. & 17. quod & in causis nobilitatis , & puritatis procedere probant Valenzuela consil. 110. num. 5. Escobar de purit. 2. p. quest. 2. per totam. Sed cum contrarij praxi receptum videamus in Collegiis , Regio Consilio Ordinum , & Tribunalibus Inquisitionis , aliisque communitatibus , quæ sanguinis puritatem exigunt , distinguendum credo inter schedulam datam sine auctore , ubi tantum infectio alicujus exprimitur , simpliciter referendo descendere ex sanguine infecto ; vel cum in ipsa schedula ratio , & fundamentum ipsius infectionis exprimitur : primo casu existimo virtute talis schedulæ non posse ad exactiorem inquisitionem procedi , ex præfenti textu. Secundò verò , cum ratio , seu fundamentum assignatur , posse exactiorem inquisitionem fieri ad cognoscendum , an verum sit fundamentum infectionis in schedula expressum. Idem credo observandum esse à Judicibus , Inquisitoribus , seu Visitatoribus , ut videlicet vi simplicis schedulæ , ubi absque auctore narratur aliquod visitati delictum , non possit judex ad inquisitionem illius delicti procedere , & ex hoc textu , & traditis in capite primo de consanguin. Sed cum fundamenta , & rationes præbentur , ac argumenta quibus probetur delatio illa , posse Judicem de illo crimine inquirere ad eruendam veritatem , quia si vera sunt fundamenta relata in ipsa schedula , jam visitatus laborat infamiâ , quæ justam reddit ipsam inquisitionem.

f Inimicos.] Quia inimici ab accusatione , & denunciatione arcentur , juxta tradita suprâ in c. meminimus.

COMMENTARIUM.

6. **EX** hoc textu sequens communiter deducitur assertio : *Crimen probatum per inquisitionem regulariter pœnâ ordinariâ punitur ; sed si impeditur ordinis executionem , fit depositio , sicut per accusationem .* Probant eam textus in cap. dilectus 30. cap. licet Heli , de Simonia , cap. 1. hoc titul. in 6. Illustrant Suarez de Relig. tom. 1. lib. 4. cap. 58. & de censuris disput. 40. sect. 2. Berouius in c. qualiter , num. 53. suprâ hoc titul. Anguianus de legibus lib. 2. controvers. 6. Arellanus lib. 5. singul. antinom. 1. Barb. in select. ad textum in cap. 2. de confessis , num. 4. Altesserrabio

7. **Sed** pro dubitandiratione in præfentem assertionem ita insurgo : Pœnas pro delictis impositas , & incurfas Judex augere , minuerè non valet , cap. de causis 4. §. de illis , qui de offic. delegat. ubi illustravi , & latè probat Anguianus lib. 2. de legibus , cap. 5. Igitur siue crimen probatum sit in Judicio formato per viam accusationis , aut per viam inquisitionis , pœnâ à jure statutæ minuendæ , mutandæve non sunt. Augetur hæc difficultas primò ex nonnullis juris testi-

monis , in quibus cum extraordinariè , & per inquisitionem pro ederetur , pœna ordinaria infligitur leg. 2. Cod. de abolit. ibi : *Inquisitione facta competens pœnâ ingeratur : & leg. 2. §. si publico , ff. ad leg. Jul. de adult. ubi extra ordinem , & sine accusatore fuit in causâ processum ; & tamen ordinaria lenocinii pœna imposita fuit .* Idem probatur ex leg. 4. Cod. de sepulchro violato , ibi : *Vel ad officium nunciaverit ; & leg. ordo 8. ff. de public. judic. ubi etiam maximè extrâ ordinem crimina probentur , semper imponitur pœnâ ordinaria : igitur quia nihil interest , an per inquisitionem , an per accusationem crimina in Judicio claruerint .* Augetur se unò hæc dubitandi ratio ex præfenti textu in vers. In quo , ubi Innocentius tertius homicidas , & simoniacos æqualiter pœnâ ordinariâ puniendos esse docet , siue per inquisitionem , siue per accusationem procedatur : ergo quia nullum versatur discrimen inter Judicium formatum per accusationem , aut per inquisitionem .

Qua dubitandi ratione ita fulcitâ non obstante , verâ est præfens assertio : pro cuius expositione sciendum est , inquisitionem dictam esse à verbo *inquiro* , id est intus quæro , seu valde quæro , quasi particula *in* , augeat , ut in leg. Gallus , §. in illo , ibi : *In difficilis* , ff. de liberis & posthum. cap. 1. ibi : *Inseruiens* , juxta communem intellectum , de fidejussor. Et generaliter significat quæcumque , vel cujuscumque rei indagationem , vel investigationem , cap. inquisitionem 26. de elect. cap. ultim. §. 1. de officio delegat. Clement. 1. ibi : *Per inquisitionem* , cod. tit. In præfenti tamen prout ad criminalia refertur inquisitio , denotat modum , quo de criminibus agitur , ab accusatione distinctum , vulgò *perquisitio* ; in quo sensu variè definitur per Bartolum in leg. transigere , num. 15. Cod. de transact. Felin. in præfenti rubric. num. 3. Præpositum n. 39. Didacum Perez in leg. 24. tit. 11. lib. 4. ordin. Gigantem de crimine lese Majest. p. 1. quest. 8. Sotum de regend. secreto , membr. 2. quest. 6. Christoph. à Paz in leg. 50. stili. Gutierrez de delictis quest. 1. num. 1. à quibus ea definitio adducitur , ut inquisitio sit *criminis* , vel *criminosi per judicem legitime facta indagatio* . Quæ definitio colligitur ex leg. congruit , ff. de offic. Præs. leg. 4. vers. In mandatis , ff. ad leg. Jul. pecular. cap. qualiter 12. cap. cum oporteat , hoc titul. c. 1. c. Deus 20. quest. 1. illis verbis : *Criminis* , vel *criminosi* , quibus includuntur omnes inquisitiones , tam generales , quàm speciales , quoad delicta & personas simul , vel quoad alterum illorum : & per eadem verba excluduntur inquisitiones aliæ , quæ non respiciunt crimina , & illorum punitionem , sed res diversas ut in leg. si vacantia , Cod. de bonis vacant. lib. 10. cap. per inquisitionem , de elect. Sic etiam per illa verba , facta indagatio , agnoscitur differentia inter inquisitionem , & accusationem , quæ est delatio criminis , ut probavi in capite primo hoc titul. inquisitio autem est investigatio : & sicut delatio differt ab investigatione , quâ crimen , vel persona non defertur , sed inquiritur ; ita accusatio differt ab inquisitione . Deinde accusatio , seu delatio , quamvis fiat in Judicio , non tamen fit per Judicem , quippè qui non defert , nec ei competit jus deferendi , sed accusatori . Contrâ verò investigatio , quæ in inquisitione continetur ,

contineat, per Judicem fit, ita ut ei comperat in-
vestigatio, seu Jus inquirendi, *dist. leg. congruit*,
ibi: *Eos conquirat*; & *cap. cum dilectis* 8. in prin-
cip. *cap. qualiter* 24. ibi: *Praelatus procedere*
ad inquirendum, hoc titul. Alias differentias
prosequitur Berouius in dicto *cap. qualiter*, nu-
mero 5.

De iustitia
in in-
quisi-
tione.

Sed antequam divisiones inquisitionis refe-
ramus, examinanda est iustitia inquisitionis, &
probandus usus procedendi per inquisitionem;
nam videtur injustus hic procedendi modus,
cum in hoc iudicio nullus actor appareat, &
ita formale iudicium dici non possit, juxta D.
Isidorum relatum in *cap. forus*, de *V. S.* ibi: *In omni*
quoque negotio haec persona quarantur, ju-
dex, reus, & tres testes. Et sine accusatore
neminem esse damnandum, vulgo probatur ex
l. rescripto 6. §. *si quis a casatore*, ff. de *muner.*
& *honor. leg. ultim. Cod. de accusat. cap. de mani-*
festat. vers. iudicis 2. *quest. 1. cap. 1. vers. Prae-*
terea, ut Eccles. benefic. quod & divino iure satis
expressum legitur in Evangelio Joannis cap. 8.
vers. 10. in illis verbis: Mulier, ubi sunt, qui
te accusabant: si nemo te accusat, nec ego te con-
demno. Et Actum Apostol. *cap. 25.* ubi Festus
Provinciae Praeses ad Agrippam Regem, cum ad-
versus Apostolum Paulum tota se effudisset Ju-
dæorum rabies, ait: *Ad quos respondi, quia non*
est Romanis consuetudo damnare aliquem homi-
nem prius quam is, qui accusatur, praesentes habeat
accusatores, loquique defendendi accipiat ad ablu-
endum crimina. Facit D. Ambrosius relatus in *d.*
cap. de manifesta, ibi: *Quia & Dominus Iudam,*
quem furem esse sciebat, sed cum non esset accusa-
tus, minime abiecit. Et idem non esse inquirendum
in fa-inorosos, quia medicus nisi accersitus mor-
bos non inquirat, docet Canonerius in *aphorism.*
polit. tom. 1. pag. 379. Sed adhuc dicendum est,
omni juri consonum esse modum procedendi per
inquisitionem; quia cum adest diffamatio, cla-
mor ipse vicem accusatoris gerit. Unde legimus
in sacris literis, ob clamorem hunc inquisita cri-
mina, veluti fratricidii. *Genes. cap. 4.* ibi: *Vox*
sanguinis clamat ad me de terra, quid fecisti: Sodo-
morum, Genes. cap. 19. ibi: *Clamor Sodomo-*
rum. Oppressionis, *Exodi cap. 2.* *Ascenditque*
clamor. Et *cap. 3.* ibi: *Clamorem audivi frau-*
data mercedis. Jure etiam civili inquisita legi-
mus delicta lenocinii in *leg. 2.* §. *si publico*, ff.
ad leg. Jul. de adult. Suspecti instrumenti in leg.
jubemus, Cod. de probat. suspecti tutoris in leg.
3. §. *praeerea*, ff. de *suspect. tutor. frauduloh,*
aut falsi testis in *leg. nullum, Cod. de testib. calum-*
nia in leg. 1. Cod. de calum. & generaliter Praesi-
dibus delicta inquirere jubetur in leg. congruit,
ff. de *offic. Praes. leg. 4.* §. *mandati*, ff. ad *leg.*
Jul. pecul. leg. 1. §. *quies*, ff. de *offic. Praes. urb.*
leg. 3. §. *ultim.* ff. ad *leg. Jul. de annon.* Or-
do autem inquisitionis apud Romanos talis e-
rat. Irenarchae, curiosi, seu stationarii, la-
trones, sacrilegos, & alios criminum reos in
Provinciis conquirebant, de sociisque & recep-
tatoribus interrogabant, interrogationisque lit-
teris inclusas & obsignatas, ad cognitionem
Magistratus mittebant, reique missi cum elo-
gio ex integro audiebantur, non tantum si
quis accusator esset, verum et si accusator non
appareret, *leg. ea quidem* 7. *Cod. de accusat.*
leg. Divus 6. ff. de *custod. reor. leg. 1. Cod. eod-*
dem, leg. 1. Cod. de curiosis, & stat. leg. 6. §. *num-*

ciatores, ff. ad *Turpil. de quibus Irenarchis agi-*
tur in leg. 6. §. *Irenarcha, leg. munerum*, ff. de
muneribus, leg. 1. & per totum *Cod. de Irenarch.*
Novel. 8. Justin. Divus Augustinus epist. 159. Ire-
narcharum, ad quos tuenda publica pacis vigilan-
tia pertinet. Et *epist. 160.* Plura de eis Aloix ad
vitam S. Polycarpi, Simanchas de repub. lib. 8.
cap. 25. P. Gregor. lib. 31. syntagm. cap. 4. num. 1.
Lipius epist. 99. cap. 18. Gutherus de offic. domus
lib. 3. cap. 13. Cuiac lib. 8. observ. cap. 29. Fornerius
lib. 1. rer. quotid. cap. 4. Ramirez de Prado in
thesseira legum, ad leg. super creandis, Solorza-
nus tom. 2. de jure Ind. lib. 1. cap. 26. num. 7. Gi-
balin. tom. 2. de negot. lib. 6. cap. 3. artic. 4. num.
7. notavi in cap. 1. supra, num. final. ubi prob-
bavi in hoc iudicio diffamationem ipsam vicem
accusatoris gerere. In jure etiam nostro canonico
vari sunt compilatae decretales de hac inqui-
sitione sub praesenti titulo de accusat. & inquisi-
tionibus: ut textus in cap. qualiter 17. *cap. qua-*
luer 24. & alii. Jure etiam Regio talis inquisitio
commendatur in *leg. 1. & 6. titul. 1. lib. 8. reco-*
pil. & probat late hunc procedendi modum Bo-
badilla lib. 2. polit. cap. 13. per totum, Zypæus de
magistrat. lib. 3. cap. 9. plures congesti à Solorza-
no 2. tom. de jure Indiarum lib. 4. capite 5. num. 6.
& *emblemata. 70.*

Deinde sciendum est, inquisitionem hanc
aliam dici generalissimam, per textum in *cap. Inquisi-*
ti. ut olim, hoc titul. cap. Romana, de censibus
in 6. quando fit ex mero officio Pontificis, in
generalis Concilio Primatis, seu Metropolitanis,
in Concilio nationali, seu provinciali: alia dici-
tur generalis quoad delicta, & quoad personas,
ut cum Praeses inquirat in sua Provincia reos di-
versorum delictorum, *leg. congruit, ff. de of-*
ficio Praes. vel generalis, quoad personas crimi-
nosas; specialis vero quoad delictum, ut cum
Judex inquirat super homicidio, furto, aut fi-
mili delicto speciali, leg. 3. §. *si tibi iudicium*,
ff. de *condict. ob turp seu generalis quoad de-*
lictum, specialis quoad personas, ut in praesenti
textu, quando visitator inquirat in certa Ecclesia
ad investigandum aliquod delictum; seu specia-
lis, tam quoad delicta, quam quoad personas,
ut cum de certo, & speciali delicto Praeses in-
quirat contra limitatam, & certam personam,
juxta textum in *leg. ea quidem, Cod. de accusat. leg.*
2. §. *publico*, ff. ad *leg. Jul. de adult. prole-*
quantur Amadeus in tractat. de syndicato, ex
numero 6. Maranta de ordin. judic. 6. p. titul. 1.
de inquisit. Gregor. Lopez in praemio, titul. 17.
part. 3. Paz in praxi, p. 1. num. 7. & 5. p. cap. 1.
num. 1. D. Joannes Vela de modo proced. capite 3.
num. 2. Farinac. tom. 1. praxi crimin. tit. de in-
quisit. quest. 1. numero 4. Morla in empor. titul.
2. quest. 3. num. 45. Pereyra de manu Regia. p. 1.
cap. 10. a num. 20. & 2. p. cap. 56. à numer. 9.
Gutierrez de delictis lib. 1. capit. 1. Fragos p. 1.
de regim. lib. 5. dist. 12. §. 6. Omnes tamen
supra relatae inquisitiones ad duas frequenter re-
ducuntur species, generalem scilicet, & spe-
cialem: generalis est in qua ad investiganda de-
lictum, & eorum reos, in genere agitur; de qua
in dict. leg. congruit, cap. placuit 22. 10. *qu. 1.*
cap. 1. cap. irrefragabili, de offic. ordin. cap. sicut
olim. 25. hoc titul. cap. 1. §. sane de censib. libro
sexto. Trident. sess. 14. de reform. cap. 4. qua
apud nos lege Regia prohibita est, l. 1. 2. & 4.
tit. 1. lib. 8. recopil. l. 8. tit. 12. eod. libro. sive etiam
ad

ad inquirendos criminosos, cum de delicto constat, *l. idem 4. §. utim. ff. de condit. ob turp. caus. l. civile 5. Cod. de furtis.* Specialis verò est quæ fit contra aliquem, vel aliquos specialiter nominatos super certo crimine, quod commissum fuisse constat. Docuerunt D. Joseph. Vela in *cap. 1. de offic. Ordin. p. 2. num. 163.* Sanchez *lib. 6. consil. cap. 3. dub. 16.* Lantmeter. *lib. 2. de veteri monach. cap. 108.* Picardus in *manu duct. ad prax. p. 3. §. 2.* Inter inquisitionem autem generalem, & specialem magnum versatur discrimen; nam in generali non est necessaria infamia præcedens, sed potest Judex ex officio absque accusatore, vel denunciatore inquirere, an sciant de aliquibus delictis, & criminum reis, de quibus possint secundum jus denunciare, aut testificari: in inquisitione verò speciali omnino desideratur infamia, vel ut vehemens aliqua suspicio præcedat, qualis ex generali inquisitione orti solet, *cap. qualiter 17. §. 24. h. c. titul. cap. licet Heli, de Simonia, latè probat Valenzuela consil. 161. ex num. 20.* quia cum in hoc iudicio non adfit verus accusator, necesse est ut intercedat aliquid, saltem quod in ejus locum subrogetur, nempe fama, quæ loco ac usatoris habetur, *dist. cap. qualiter 17. ibi: Non tanquam idem sit accusator, & Judex; sed quasi denunciante famâ, vel deferente clamore, iudicium peragatur.* Mancinus *lib. 2. genial. cap. 103.* propter scandalum enim ex tali diffamatione resultans totus populus videtur accusare, argumenta capitis Presbyter, *cap. si à plebe 13. cap. si mala fama 16. 2. q. 4. D. Thomas 2. 2. quæst. 68. art. 3.* Sotus *de regendi. sever. memb. 2. cap. 6. Acunna in cap. de Petro, 47. dist. Guazinus in defens. reor. defens. 9. cap. 1.* Certos tamen casus, in quibus nec hæc diffamatio necessaria est, refert Sanchez *dist. cap. 3. dub. 19. per totum;* & quænam argumenta sufficiant ad hanc diffamationem, Explicat Fachineus *lib. 9. c. nro. c. rsi. cap. 15. Raz in dist. l. 50. stili, Gutier. de delictis, dist. quæst. 1.*

ii.
Traditionis
ratio
accidentis

His suppositis apparet ratio præsentis asser-tionis; nam cum in hoc inquisitionis iudicio procedat Judex ex officio proprio virtute diffamationis, non verò ad petitionem partis, poterit pro arbitrio augere, vel minuire pœnam impositam pro tali delicto: & cum hoc iudicium sit extraordinarium, *cap. quoniam, de probat. Beronius in rubric. de iudiciis, numer. 54.* Decius ibi, *numer. 7.* Bossius in *praxi, titul. de inquisit. numer. 16.* utpotè in quo non adest accusator proprius, qui agat, testesque ante litis contestationem recipiantur, contra dicta in *cap. 1. ut lite non comest.* & alia extra ordinem iudiciorum adhibeantur, meritò & extraordinaria pœna imponenda est pro arbitrio iudicis. Hodie tamen cum adeò iudicium hoc per inquisitionem usitatum sit, ut penè ordinarium ratione consuetudinis dici possit, imponitur pœna ordinaria etiam à Iudice procedente per viam inquisitionis, ac si procedat interpellatus ab accusatore, ut notat Anguianus *de legibus lib. 2. cap. 6. num. final.*

12.
Dissolvi-tur du-bitandi ratio.

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta; nam verum est, Iudicem in causa criminali, ubi adest accusator, & ordinario modo proceditur, non habere arbitrium, seu facultatem augendi, minuendive pœnam delicto impositam; at verò in præsentibus agimus de iudicio extraordinario,

in quo Judex extra ordinem procedit; quo casu non ordinaria pœna, sed extraordinaria imponenda est, juxta supra tradita. Nec obstat augmentum primum ipsius difficultatis deductum *ex dist. leg. 1. ff. ad leg. Tul. de adult. leg. 2. Cod. de abolit. cum aliis:* pro cuius solutione Abbas *his num. 8.* Felinus *num. 3.* quos refert & sequitur Tiraquel *de pen. temper. caus. 53. num. 2.* discrimen assignant inter Jus canonicum, & civile, ut hoc cum sit gratia, & misericordiâ plenum, finemque tantum supernaturalem intendat, mitiores & leviores pœnas semper injungat, quoties sine ac usatore proceditur, & negotium criminale per viam inquisitionis agatur; Jus verò civile, utpote strictius & prophanium, eandem ordinariam infligendam pœnam esse decrevit, sive procedatur per inquisitionem, sive per accusationem. Sed meritò eos refellit Anguianus *libro secundo, de legibus, capite sexto, num. 8.* nam æquè hoc iudicium inquisitionis extraordinarium est Jure canonico, ac Jure civili; undè si Jure Pontificio attento, quia in eo iudicio extraordinariè proceditur sine accusatore, pœna extraordinaria imponitur, etiam Jure civili quia extraordinariè per inquisitionem Judex cognoscit, extraordinaria pœnæ locus esse debet. Quare hac sententiâ omnia dicendum est, nullum in hac parte versari discrimen inter Jus canonicum, & civile; & ut difficultati satisfaciamus, textus in ea adducti sigillatim explicandi sunt; non enim obstat textus in *dist. l. 2. §. ex publico,* nam in eo Ulpianus tantum refert Imperatorem Severum damnasse Claudium Equitem illustrem pœnâ lenocinii, quia uxorem in adulterio deprehensam retinuerat; non tamen exprimitur, an pœnâ ordinariâ, vel extraordinariâ; immò factè ex ipsa facti serie deducitur, pœnâ extraordinariâ ipsam affectum fuisse, ut notavit Anguianus supra, *num. 24.* Similiter dum in *lib. 2. Cod. de abolit. in iudicio extraordinario* competens pœna injungi præcipitur, per pœnam competentem satis innuitur, non ordinariam, sed extraordinariam imponendam esse. Nec etiam obstat dicta *lex 4. C. de sepulchro viol.* nam factè ex illis verbis, *quæ penè præsa severitati accedit,* aperte deducitur, pœnam ibi impositam, non esse ordinariam & propriam criminis sepulchri violati, sed potius illi accedere. Nec etiam obstat textus in *d. l. ordo 8.* nam in eo Paulus non agit de iudicio inquisitionis, sed tantum asserit delicta esse puniendâ, etsi extraordinariè pro-bentur, hoc est abrogatis scrupulos formalis iudiciorum, quia eo tempore jam omnia iudicia extraordinaria erant. Nec obstat aliud augmentum dubitandi rationis, deductum ex præ-senti textu, cui ut satisfaciatur Anguianus *dist. cap. sexto, num. penult.* ex Abbate, & Innocent. in præsentibus, assumat ea verba, *sicut in accusationis iudicio,* esse accipiendâ de modo procedendi in illis casibus, videlicet ut processus formetur, sicut cum proceditur per viam accusationis; non verò quia ibi affirmet Pontifex pœnam esse infligendam cum proceditur per inquisitionem, ac si per inquisitionem procederetur. Verum hæc solutio satis refellitur ex ipso dubio, cui satisfacere intendebat Pontifex; consultus enim Innocentius fuerat, an in delictis, quæ per inquisitionem claruerant, imponenda esset pœna extraordinaria; & tunc respondet sub ea distinctione, ut in casibus homicidii, & simoniarum eadem

eadem pœna imponatur, ac infligitur cum per accusationem proceditur; in aliis verò delictis posse iudicem pœnas pro arbitrio moderari: quare eâ sententiâ omisâ verius dicendum est, quod licet cum proceditur per inquisitionem, imponenda sit pœna extraordinaria; tamen cum delictum commissum fuit homicidium, vel simonia, ordinaria imponenda est. Ratio hujus discriminis ex eo provenit, nam in his duobus delictis pœna suspensionis ipso jure incurritur, ita ut necessaria sit sententia declaratoria, ut beneficium pro vacante habeatur, ut probat Suarez *ubi supra*; tamen ipso jure reus suspenditur ab officio, & pœnam in utroque delicto incurrit, aded ut si postea pœnituerit, nihilominus Missam celebrare non possit, ut de homicida probatur in *cap. final. de tempor. ordin. c. sicut dignum, de homicid. c. in quibusdam, de pœnis, cap. miror, 50. distinct. de simoniaco in cap. accusatum 4. cap. quotiens 5. de simon.* Unde cum in eis casibus, sive procedatur per accusationem, sive per inquisitionem, vel sententia tantum sit declaratoria pœnæ incurse ob homicidium, vel ob simoniam; ided iudex nullam habet facultatem moderandi, minuendive pœnam jam incursum, ut docuit Luna, & Arellanus *lib. 5. singul. antinom. 1.* Nec tunc obstat caput *dilectus 30. de simon.* ubi delictum simoniæ diverso modo punitur; si per inquisitionem, ac si per accusationem in iudicium deducatur; nam ejus veram interpretationem dabimus in ejus commentario.

13. Ex qua doctrina exponendus est textus in *cap. 2. de confessis*, qui contra præsentem assertionem communiter expendi solet. In ejus specie Canonicus Bethlehemitanus, qui simoniam perpetraverat, absque accusatore, & extraordinariè detectus, punitur; cenâ ordinariâ simoniaci: igitur quia in iudicio extraordinario inquisitionis pœna ordinaria imponenda est. Pro cujus textus expositione varia adduxit Anguianus *dist. lib. 2. de legibus, cap. 6. num. 22.* quibus omisâ dicendum est, quod cum delictum, quod in eo textu incidenter clauerat, esset simonia, & in hoc delicto, etsi per inquisitionem procedatur, imponenda sit pœna ordinaria, juxta suprâ tradita, & docent Hallier. *de sacris elect. sect. 7. art. 12. § 4.* Berolius in *cap. qualiter 24. num. 53. hoc titul.* ided in ea specie pœna ordinaria imponitur, seu potius declaratur, pœnam suspensionis ab officio, & depositionis à beneficio ipsum Canonicum contraxisse. Accedit quod in eo textu processu fuit per viam notorii mediante confessione in jure facta, unde necessariò imponenda erat pœna ordinaria, ut in *cap. tunc, de pœnis, cap. cum non ab homine, de iudicis.*

14. Secundò opponi solet præsentem assertionem textus in *cap. final. de celebratione Missar.* ubi cum per inquisitionem ageretur contra clericum, & con-

stator ipsum in pane fermentato, & scypho ligneo, sine igne, & aqua celebrasse, deponitur ab officio, & beneficio: quâ pœnâ afficiendus erat, si per accusationem in iudicium deferretur: igitur quia cum proceditur per modum inquisitionis, mitior pœna imponenda est. Cui difficultati communiter respondetur, in eo textu presbyterum ipsum crimen illud confessum fuisse in iudicio, & ita ob propriam confessionem in iudicio factam pœnâ ordinariâ ipsum affici: ita Berolius in *dist. cap. qualiter 24. num. 54.* Sed hæc solutio facile convincitur ex eo, nam etsi clericus in ea specie fateretur delictum, tamen per modum inquisitionis procedebatur; unde iuxta præsentem textum pœna ordinaria imponenda non erat. Quare eâ solutio omisâ, & aliâ Berolii, qui depositionem illam accipit pro depositione non ab ordine sacro, sed ab officio ecclesiastico, dicendum est, pro criminibus à presbytero in ea specie admissis, non unam pœnam, sed varias à jure constitutas esse, ut ex canonibus in ejus commentario congestis apparet: unde Summus Pontifex, ut eum debite puniret pro tantis excessibus ex malitia, vel nimia ignorantia admissis, eum deponendum esse ab officio & beneficio iussit, quia Pontifex potest illam, vel aliam majorem pœnam imponere, *cap. 1. distinct.*

Ex suprâ traditis accipit lucem textus in *cap. ex uarum, de excess. Pralat.* ubi cum per viam inquisitionis procederetur contra Episcopum, eo quod furem suspendere iussisset; indictâ illi prius purgatione vulgari ferri candentis, ait Pontifex, quod cum ita graviter deliquerit, officio illum esse privandum; & quia sine officio beneficium retineri non potest, ipsum ab officio esse removendum. Ex quo textu deducitur, quod etiam cum proceditur per inquisitionem, pœna ordinaria imponenda est; siquidem eo casu ob suspensionem furis eadem pœna erat afficiendus Episcopus, ex traditis in *cap. sententiam, ne cleric. vel monach.* sed ejus textus vera ratio ex præsentem textu & suprâ traditis provenit; nam cum in eo textu agatur de pœna homicidii ob defectum lenitatis admissi, propter quod etiam pœnitentiâ factâ, Episcopus non poterat retinere officium, ided docet Pontifex pœnam ordinariam locum habere, & ipsum Episcopum ab officio suspensum, etiam ab Episcopatu esse amovendum, cum eo casu etiam pœnitentiâ factâ semper Episcopus maneret irregularis, & per consequens cum celebrare non posset, nec Episcopatum retinere valebat.